

Закот бериш кимларга фарз бўлади?

09:30 / 26.04.2021 2733

Фуқаҳоларимиз: «Закот мусулмон, балоғатга етган, оқил, ҳур, махсус нисобга ва шартларга эга бўлган мол соҳибига фарз бўлади», деганлар.

Мусулмон, балоғатга етган, оқил бўлиш бошқа барча исломий ибодатларнинг ҳам шартидир. Закот молиявий ибодат бўлганлиги туфайли унинг фарз бўлиши учун молга хос шарт қўшилиши табиий.

Мусулмон бўлмаган одамдан закот олинмаслиги закот исломий ибодат бўлганлигидандир. Худди намоз ўқиш ва рўза тутишни мусулмон бўлмаган одамдан талаб қилиб бўлмаганидек, закот беришни ҳам ундан талаб қилиб бўлмайди.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам Муоз ибн Жабал розияллоҳу анҳуни Яманга омил қилиб жўнатаётуб айтган кўрсатмаларида жумладан:

«Уларни энг аввал даъват қиласиган нарсанг «Лаа илааҳа иллаллоҳ ва анна Мухаммадан Расулуллоҳ» шаҳодатидир. Агар улар сенга бунда итоат қиласалар, Аллоҳ уларга бир кечакундузда беш вақт намозни фарз қиласигани билдиргин. Агар улар сенга бунда ҳам итоат қиласалар, хабар берки, Аллоҳ уларга бойларидан олиниб, камбағалларига бериладиган

садақа (закот)ни фарз қилгандир», деганлар.

Яъни, закот беришни таклиф қилиш иймонга келганларидан кейин бўлишини таъкидлаганлар.

Баъзи бир кишилар: «Ислом давлати соясида яшаётган мусулмон бўлмаган одам турли имтиёзлардан, хизматлардан, қуликлардан, ижтимоий манфаатлардан фойдаланади, ҳатто қарилек ёки ишга яроқсизлик нафақасини ҳам олади. Нима учун у закотдан тушган маблағлар ҳам сарфланган нарсалардан фойдаланади-ю, ўзи закот бермай юриши керак?» дейишлари мумкин.

Бу саволга уламоларимиз шундай жавоб берадилар:

«Ислом давлати соясида яшаётган мусулмон бўлмаган одам «зиммий» деб аталиб, у «жизя» деб номланган тўлов тўлайди. Исломдаги бу тўловга ибодат маъносида эмас, балки ҳукумат одамлари билан мусулмон бўлмаган кишилар ўртасидаги келишув орқали олиб бориладиган муомала сифатида қаралади».

Агар «жизя»га амал қилинмаётган бўлса, давлат ундай кишиларга алоҳида солик солиши мумкин. Ҳазрати Умар розияллоҳу анҳунинг даврларида Бани Тағлаб номли араб қабиласига нисбатан шундай қилинган.

Балоғатга етган ва оқил бўлиш шарти ҳақида, тўғрироғи, ёш бола ва мажнун кишининг молидан закот чиқариш керакми-йўқми, деган масалада уламоларимиз икки хил йўл тутганлар. Чунки гап бу ерда баданий эмас, молиявий ибодат ҳақида кетмоқда. Баданий ибодат ёш болага ҳам, мажнунга ҳам фарз бўлмаслиги маълум. Чунки улар бу нарсани идрок қила олмайдилар, моҳиятини, адo қилиш шартларини ўрнига келтира олмайдилар.

Закот эса молиявий ибодатdir. Мол ўсиб турибди, уни валий бошқариб турибди, қисқача қилиб айтилганда, молдан кўзланган мақсад ҳосил бўлмоқда. Энди закот нима бўлади?

Бу саволга Ҳанафий мазҳаби уламолари «Ёш бола ва мажнуннинг зироати ва меваларидан закот берилади, бошқа молларидан берилмайди», деганлар.

Моликий, Шофеъий ва Ҳанбалий мазҳаблари эса «Уларнинг ҳамма молларидан закот берилади», деганлар.

Ҳамаср уламолардан баъзилари «Жумхурнинг мазҳаби рожих (ортиқ, устун, мақбул)», дейдилар.

«Ҳадис ва ҳаёт» китоби асосида тайёрланди